

49 להשתמש בהם. ואפילו במחורין לא אמן – לא אמרנו אלא בלה
50 – בקוצים לחים, אבל בבישים לא, כיון שבעליהם צריך אותם
51 להבערת אש. ובלבד שלא ישרש – שלא יעקור את שרשי העץ,
52 כיון שאז לא יוכל לגדול שוב.
53 הגמרא דנה בתנאי השלישי שהתנה יהושע: ומלקטים עשבים
54 למאכל בהמה בכל מקום, חוץ מעשבים הגדלים עם תלתן – מין
55 קטנית, מפני שהם מועילים לו, וכשתולשם הוא מפסידו. מקשה
56 הגמרא: למימרא דתלתן מעלו לה עשבים – וכי אפשר לומר
57 שעשבים מועילים לתלתן, ורמינהי – והרי קשה על כך מהמשה
58 (כלאים פ"ב מ"ה) תלתן שערות – (שצמחה) עם מיני עשבים, אין
59 מחייבין אותו – את בעל השדה לעקור את העשבים משום כלאים,
60 כיון שהוא עתיד מעצמו לעקורם מפני שמפסידים את התלתן.
61 ומבואר שהעשבים מפסידים את התלתן. מתרצת הגמרא: אמר רב
62 רמייה, לא קשיא, כאן – במשנה לענין כלאים מדובר שנטע את
63 התלתן לזרע, שרוצה לזרוע אותה שוב, וכאן – בתנאים שהתנה
64 יהושע, מדובר שנטעה לזרין – להאכיל לבהמה את ענפיה
65 הלחים. שאם נטעה לזרע, קשו לה עשבים – העשבים קשים
66 לתלתן, משום דמכחשי לה – שהם מכחישים אותה, ואם נטעה
67 לזרין, מעלי לה – הם מועילים לה, משום דכי קיימי ביני עשבים
68 מירבא – שכשהיא עומדת בין העשבים היא מתפשטת עליהם,
69 והם סומכים אותה שלא תיפול, ולכן אסור ללקוט את העשבים.
70 תירין נוסף: איבעית אימא, לעולם עשבים קשים לתלתן, אלא
71 שבאן – במשנה לענין כלאים מדובר שנטע את התלתן לאכילת
72 אדם, והוא עתיד לעקור את העשבים שלא יזיקו לה, וכאן –
73 בתנאים שהתנה יהושע מדובר שנטעה לאכילת בהמה, דבין
74 דלבהמה הוא זרעיה, העשבים נמי מיבעי לה – גם העשבים דרושים
75 לאכילתה, ונח לו שתאכל את שניהם. מבררת הגמרא: וקא
76 ידעין – ומנן אנו יודעים האם נטע את התלתן לאדם או לבהמה.
77 מבאר הגמרא: אמר רב פפא, שאריה משארי – אם נטע את
78 התלתן בסדר מסוים כערוגות, סימן הוא שנטע לאדם, ואם לא
79 שאריה משארי – לא נטע כערוגות, סימן הוא שנטע לבהמה.
80 הגמרא דנה בתנאי הרביעי שהתנה יהושע: וקוטמים נטיעה –
81 קוצצים ענף אילן בכל מקום לשם נטיעה או הרכבה, ולא יקפיד
82 על כך בעל האילן, חוץ משתי גרופות – מידות שהן במלא שני
83 אגרופים, של ענפים מעץ הנות, שצריך להשאיר באילן, שאם
84 יקצצו אותם יפסידו את האילן שלא יתחילו ענפיו לצמוח מחדש.
85 ומבאר הגמרא את שיעור גובה הענפים שצריך להשאיר בוית
86 ובעוד מיני עצים: פירשו רבי תנחום ורבי בריים משום זמן אחר,
87 בנות צריך להשאיר שיעור כפיצה בתחתית הענף סמוך לגזע
88 האילן. בקנים ובגפנים מותר לקטום רק מן החלק – הקשר התחתון
89 ו-הקו שמסובב את הענף שבענף ולמקלה. ובשאר כל האילנות
90 מותר לקטום רק מן אוזבו – מפריו של האילן, דהיינו מענפיו הרכים
91 והדקים, ולא מן הודו של האילן, כלומר מענפיו הגדולים והגסים,
92 שמהם יצמחו שוב שאר ענפי האילן, ורק מן ענף חדש משנה זו
93 שאינו עושה פירות, ולא מן ישרן שהוא עושה פירות, ורק במקום
94 שאינו רואה את החמה, דהיינו מהענפים שבין ענפי האילן, שאינו
95 מצמיח פרות טובים כל כך,

1 ואלו הם: א. שיהיו מרעין בהמות בחורשין – ביערות שבארץ
2 ישראל, ולא יקפיד על כך בעל היער. ב. ומלקטין עצים בשדותיהם
3 של חבריהם. ג. ומלקטין עשבים למאכל בהמתם בכל מקום, חוץ
4 מהגדלים עם התלתן – מין קטנית, שהעשבים טובים לו. ד.
5 וקוטמים נטיעות – קוצצים ענפי אילן בכל מקום, כדי לטעת אותם
6 במקום אחר, או להרכיבם על אילן אחר, ולא יקפיד על כך בעל
7 האילן, כיון שאין זה מפסידו, חוץ משתי גרופות – מידות שהן
8 כמלא שני אגרופים של ענפים מעץ הנות, כיון שדרך העולם
9 להשאירם באילן כשקוצץ את ענפיו כדי לשורפם, כדי שמהם
10 יתחילו שוב לצמוח ענפי האילן, ואם יקצצו אותם יפסידו את
11 האילן. ה. ומעין היוצא בתחילה מן האדמה, לאחר הנחלת הארץ,
12 בקרקע של אדם, בני העיר מסתפקין – נוטלים מים ממנו, ולא
13 יקפיד עליהם בעל הקרקע. ו. ומחבין – פורסים חכה לצידת דגים
14 בימה של מבריא, אף שהוא בחלקם של שבת נפתלי ושייכת להם,
15 ובלבד שלא יפריס קלע – גדר קנים על ידי יתדות בקרקע הים,
16 ויעמיד – יעכב את הפסיקה העוברת שם, ויפסיד את בעליה. ז.
17 וההולכים בדרך ונצרכים לנכביהם נפנין לאחורי הגדר של שדה
18 משום צניעות, ונוטלים אבן מהגדר לניקוי גופם, ואף שעל ידי כך
19 נפרצת הגדר, ואפילו בשדה מליאה כרובם שהוא צמח יקר וצריך
20 שמירה מעולה, תיקן יהושע שאין חוששים לפריצת הגדר.
21 ומחלבים בשבילי הרשות – בשדות לאחר שקצרו את התבואה,
22 ובעליהם מפקידים אותם שילכו בהם אנשים ולא יצטרכו להקין
23 את השדה, עד שתירד רביעה שניה – עד שירד הגשם השני, דהיינו
24 מ"ז במרחשון (תענית ו'). שמזמן זה והלאה צומחת התבואה,
25 ונפסדת כשדורסים עליה. ח. ועוברי הדרכים מסתלקין לגבול
26 השדות שבצדי הדרכים, אף שיש בהן תבואה, מפני יתדות
27 הדרכים – מפני הטיט שבדרכים, שמתקשה בימות הקיץ על ידי
28 שדירסו עליו אנשים או בהמות בימות החורף, ונעשה כעמודים
29 קטנים המפריעים להליכה. ט. והתועה בין הפרמים, ואינו מוצא
30 את הדרך, מפסיג – חותך את זמורות הגפנים המעכבות בעדו,
31 ועולה במעלה הכרם לחפש את הדרך, ומפסיג – חותך את
32 הזמורות, ויורד במורד הכרם לחפש את הדרך. י. ומת מצוה קונה
33 את מקומו שבו מת, ושם תהא קבורתו, ואין בעל הקרקע יכול
34 לעכב זאת.
35 הגמרא מבאר את הברייתא ודנה בדבריה: התנאי הראשון
36 שהתנה יהושע היה, שיהיו מרעין בהמות בחורשין – ביערות
37 שבארץ ישראל. אמר רב פפא, לא אמן – לא אמרנו היתר זה,
38 אלא כשרוצה בהמה דקה בגסה – ביער גדול שאילנותיו מרובים,
39 ואינה מכלה את האילנות שבו, אבל לרעות בהמה דקה בגסה –
40 ביער קטן שאילנותיו מועטים, ויכולה לכלות את האילנות שבו,
41 וכן לרעות בהמה גסה אף בגסה – ביער גדול, לא התיר יהושע,
42 וכל שכן לרעות בהמה גסה בגסה – ביער קטן, ולא התיר.
43 הגמרא דנה בתנאי השני שהתנה יהושע: ומלקטין עצים
44 בשדותיהם של חבריהם. מבאר הגמרא: לא אמן – לא אמרנו
45 היתר זה, אלא בחיובי והיני – עצי סנה של קוצים שאינם חשובים,
46 אבל בשאר העצים לא, כיון שמפסיד את בעל העץ. ואפילו בחיובי
47 והיני – בקוצים לא אמן – לא אמרנו אלא במחורין לקרקע, אבל
48 בתלושין לא, כיון שבעל השדה טרח ותלשם, וודאי דעתו

אגרות קודש

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מדי' תמוז, בו כותב ע"ד הלימוד שיש לו עם זוגתו תחי', ויה"ר מהשי"ת
אשר יהי בהצלחה ובקרוב יברכם השי"ת בחייו"ק אשר לימוד תורת דא"ח הוא צנור וכלי להמשכת
וקבלת הברכה בזה.

המשך בעמוד ר"ג

במרחשון (תענית ו.א.) שזמנו זה והלאה צומחת התבואה, ונפסדת
כשדורסים עליה. **אמר רב פפא**, **נחאי דין** – והקרקע שלנו בבבל,
שהיא לחה ומלאה ברוך, **אפילו** אם ירד עליה מל בלילה, **קשי לה**
דריסת הרגל אחר כך, ולכן אין לעבור בשדה לאחר שנזרעה, אף
קודם הרביעה השניה.
הגמרא דנה בתנאי השמיני שהתנה יהושע: ועוברי הדרכים
מסתלקין לגבול השדות שבצידי הדרכים, אף שיש דהן תבואה,
מפני יתירות הדרכים – מפני הטיט שבדרכים, שמתקשה בימות
הקיץ על ידי שדרסו עליו בימות החורף, ונעשה כעמודים קטנים
המפריעים להליכה. הגמרא מביאה מעשה בענין זה: **שמואל ורב**
יהודה הוו שקלי ואולי פאורחא – היו הולכים בדרך, והפריעו להם
יתירות בדרכם, וקח ו- (היה) מסתלק **שמואל** לשדות שבצידי
הדרכים, ואף שיהושע התנה כן בארץ ישראל, מכל מקום עשה כן
אף בבבל. **אמר ליה רב יהודה**, האם התנאין שהתנה יהושע ונהגים
אפילו בבבל. **אמר ליה**, אכן כך הדבר, **שמיני** אומר שיהושע התנה
אפילו בחוצה לארץ, כיון שהוצרך להתנות לצורך אנשים
העוברים בדרכים, וזה שייך גם בחוץ לארץ, וכל שכן שהוצרך
להתנות שמותר לעשות כן בבבל, שמצויים שם שירות ועוברים
ושבים בדרכים. הגמרא מספרת מעשה נוסף בענין זה: **רבי ורבי**
הייא הוו שקלי ואולי פאורחא – היו הולכים בדרך, והיו בדרכם
יתירות המעכבות את ההליכה, ולכן **אסתלקו** לשדות שבצידי
הדרכים. הנה קא מפסיע ואולי רבי יהודה בן קנוסא קמיהו – היה
פוסע פסיעות גסות והולך מיתר ליתר לפניהם, ולא הסתלק
לשדות שבצדדים. **אמר ליה רבי לרבי חייא**, מי הוא זה שמראה
גדולה בפנינו, ומראה שהוא ירא שמים גדול יותר ואינו רוצה
להקל בתנאי זה, ונראה כגאווה. **אמר ליה רבי חייא**, **שמיא** רבי
יהודה בן קנוסא תלמידי הוא, וכל מעשיו לשם שמים, ואינו מתכוון
להתגאות. כי מוטו לבייה – כשהגיעו אליו רבי ורבי חייא, חיייה –
הסתכל בו רבי, וראה שאכן רבי יהודה בן קנוסא הוא, ואמר ליה,
אי לא יהודה בן קנוסא את – אם לא שאתה יהודה בן קנוסא,
נדרתינך לשקוד בגיורא דפרחא. – הייתי גוזר את שוקיך במזורה
של ברזל, כלומר הייתי מנדה אותך, כיון שהיית נראה כמתגאה.
הגמרא דנה בתנאי התשיעי שהתנה יהושע: והתועה בין הכרמים,
ואינו מוצא את הדרך, מפסיג – חותך את זמורות הגפנים
המעכבות בעדו, ועולה במעלה הכרם לחפש את הדרך, ומפסיג –
חותך את הזמורות, ויורד במורד הכרם לחפש את הדרך. הגמרא
מביאה ברייתא בענין זה: **הנו רבנן**, הריא את חבירו שתועה בין
הכרמים, מפסיג ועולה ומפסיג ויורד, עד שיעלה לעיר או לדרך.
וכן הוא עצמו שתועה בין הכרמים, מפסיג ועולה ומפסיג ויורד, עד
שיעלה לעיר או לדרך.
שואלת הגמרא: מאי וכן – מדוע הברייתא צריכה לומר שגם
כשהוא עצמו תועה הוא יכול לחתוך את הזמורות, וכי במה שונה
הוא מחבירו. משיבה הגמרא: מהו דתימא – היית מעלה בדעתך
לומר, שחבירו הוא ידע להיכא מסלק – שדווקא כדי להעלות את
חבירו, התירו לו דניפסוג – לחתוך את הזמורות, כיון שהוא יודע
איזה מן הזמורות לחתוך, אבל כשהוא עצמו תועה, דלא ידע
להיכא קא סליק – שהוא אינו יודע להיכן הוא עולה, לא ניפסוג –
לא יחתוך את הזמורות, מחשש שיחתוך זמורות רבות לחינם עד
שיגיע למקומו, אלא נהדרה נהדר בי מיצרי – יחזר אחר הדרך
ויקף בין הכרמים, קא משמע לן שגם כשהוא עצמו תועה מותר
לו לחתוך את הזמורות כדי למצוא את הדרך.
מקשה הגמרא על תנאי זה: מדוע היה צריך יהושע להתנות
שמותר לחתוך זמורות כדי למצוא לחבירו את הדרך, הא – הלא
מדאורייתא הוא, דתימא, אדם חייב בהשבת ממון חבירו, אך
בהשבת גופו מניין שחייב, כגון אם מצאו תועה ואינו מוצא את
הדרך, או שטבע בנהר וצריך להצילו, תלמוד לומר (דברים כב ב)
'והשבתו', שמשמע שאף את גופו צריך להשיב אם מצאו תועה.
ואם כן מדוע הוצרך יהושע להתנות כן. מתרצת הגמרא: החיוב

ולא מהנענים הגדלים בקיום שהוא – האילן רואה את החמה,
דהיינו בצידי האילן, כיון שהחמה מבשלת את הפרי וממתיקה
אותו, שנאמר (דברים לג יד) 'ומגד תבואת שמש', ומגד הוא
לשון מתיקות, כלומר שהשמש ממתיקה את התבואות.
הגמרא דנה בתנאי החמישי שהתנה יהושע: ומצני חיצא בתחילה
מן האדמה לאחר הנחת הארץ, בקרקע של אדם, בני העיר
מסתפקין – נוטלים מים ממנו, ולא יקפיד עליהם בעל הקרקע.
אמר רב רב הונא, והמשתמש נוהג לו – לבעל הקרקע דמים
על ההשתמשות. מסיימת הגמרא: ולית הלכתא בנותיה – ואין
הלכה כמותו, אלא אינו חייב לשלם לו על כך.
הגמרא דנה בתנאי השישי שהתנה יהושע: ומחפין – פורסים חכה
לצידת דגים בימה של סבירא, אף שהוא בחלקם של שבת נפתלי
ושייך להם, ובקלד שלא יפרוס קלע – גדר קנים על ידי יתירות
בקרקע הים, ויעבב את הספינה העוברת שם, ויפסיד את
בעליה, אבל צד הוא, וברשות ובמקורות שאינן מעכבות את
הספינה. הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין זה: **הנו רבנן**,
גראשנה כשחילקו את הארץ, **התנו השבטים זה עם זה**, שלא
יפרוס אחד מהם קליעה – גדר בעלת יתירות לצידת דגים בים
ויצמיד את הספינה, אבל התנו שצד הוא ברשות ובמקורות
שאינן מעכבות את הספינה.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת בחלקו של מי נמצאת ימה של
טבריה: **הנו רבנן**, ימה של סבירא חלקו של שבת נפתלי היתה, ולא
עוד אלא נשטל גם מלא חבל – נחלה שלמה של חרם – מצודה,
כדי להניח בה מצודות לצידת הדגים, בדרומה של הכינרת מן
היבשה, כדי לקיים מה שנאמר בשבת זה (דברים לג כג) 'ים ודרום
ירשה', דהיינו שירש בחלקו את ימה של טבריה וגם את דרומה של
הים.
הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בנחלת כל השבטים: **רבי**
שמעון בן אלקנה אומר, כשחילקו את הארץ לשבטים, אמרו, שכל
הצומחים התלושין שבהרים, בחוקת כל השבטים הן עומדים, וכל מי
שירצה יטלם, ואינם שייכים רק לשבת שבחלקו נמצאו, כיון שהם
כשאר שלל המיטלטלין שנמצאו בארץ ישראל, והמחוקרים הם
בחוקת אותו השבט שבו נמצאו, ואין אדם משבט אחר רשאי
ליטלם, כיון שזינם בקרקע שגדלים בה. ואין לה כל שבט ושבט
מישראל שאין לו בנחלתו חלק בהר, ובשפלה – מישור, ובגלב –
ארץ שדות ובקעות המנוגבת מכל לחלוחית, ובצמק, שנאמר בענין
הבנייה לארץ ישראל (דברים וז א) 'פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי
ואל כל שבטו בערבה בהר (ז) בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו',
ומבואר שהיה לכולם מכל סוגי הארצות האמורים, ואף שנאמר
בפסוק רק 'האמורי', מכל מקום בן אתה מוצא אף בגננים
ובפריים (ובאמורים שלפניהם), שנאמר בפסוק זה 'ואל כל שבטו',
אלמא שבטו הרי הו – הרי שגם לשבטו של הר האמורי היו
אדמות אלו.
הגמרא מבארת את התנאי השביעי שהתנה יהושע: הנצרכים
לנביהם, מותרים להיכנס לשדה של אחר ונפנין לאחורי הנהר,
ואפילו בשדה מליא כרבוש שהוא צמח יקר. **אמר רב אחא בר**
יעקב, לא נצרכה – לא צריך לחדש תנאי זה אלא כדי להתיר ליפול
הימנו – מן הגדר צידד ו- (אבן) ולקנח בו לאחר עשיית צרכיו, ואף
שפורץ את הגדר. **אמר רב חסדא**, ומותר לעשות כן אפילו בשבת,
אף שהאבן היא מוקצה, מפני כבוד הבריות.
הגמרא מביאה מעשה בענין זה: **מר זוטרא חסדא**, שקיל ומתיר –
היה נוטל אבן מגדר של שדה אחרים לקנח בה, ולאחר מכן היה
מחזירה למקומה, ואמר ליה השמעיה (למחר) – לשמשו, ול
שיקיה – לך ותטוח בטיט את הגדר, כדי לחבר היטב את האבן.
הגמרא דנה בתקנה נוספת שהביאה הברייתא לעיל (ע"א):
ומהלכים בשבילי הרשות – בשדות לאחר שקצרו את התבואה,
ובעליהן מפקירים אותן שילכו בהן אנשים ולא יצטרכו להקיף את
השדה, עד שתתיר רביעה שניה – עד שירד הגשם השני, דהיינו מ"ז

1 מְדַאֲרֵייתָא הוּא, דְקָאָי בִּי מִצְרִי – שיכוון את חבירו להקיף בין
2 הכרמים, אבל לא לחתוך את הזמורות לשם כך, וְאִתָּא הוּא – בא
3 יהושע וּתְקִין – ותיקן דְּפִסְפִּיג – שחותך את הזמורות, וְעוֹלָה חבירו
4 במעלה הכרם, או מְפִסְפִּיג וַיִּוֹדֵד חבירו במורד הכרם.
5 הגמרא דנה בתנאי העשירי שהתנה יהושע: וּמַת מַצָּה קוֹנָה
6 מְקוֹמוֹ שבו מת, ושם תהא קבורתו, ואין בעל הקרקע יכול לעכב
7 זאת. מקשה הגמרא: וּמִינְהִי – קשה על הברייתא ששנינו, הַמּוֹצֵא
8 מֵת מוֹטֵל בְּאִיסְרָמְיָא – ברשות הרבים, מְפַנְהוּ לִמְיֵן הַאִיסְרָמְיָא או
9 לְשִׁמְאֵל הַאִיסְרָמְיָא, ואם בצד אחד של רשות הרבים היתה שָׂדֶה
10 בּוּר – שאינה חרושה, ובצד השני היתה שָׂדֶה נִיר – חרושה ואינה
11 זְרוּעָה, מְפַנְהוּ לְשָׂדֶה בּוּר, שהפסדה פחות משדה נִיר, ואם היתה
12 שָׂדֶה נִיר בצד אחד, ובצד השני שָׂדֶה זָרַע – זרועה, מְפַנְהוּ לְשָׂדֶה
13 נִיר, שהפסדה פחות משדה זרע. ואם הוּא שְׂתִיתָן בּוֹרוֹת, או שְׂתִיתָן
14 נִירוֹת, או שְׂתִיתָן זְרוּעוֹת, מְפַנְהוּ לְמָקוֹם שְׂדֵינָה. ומבואר שמת
15 המונח ברשות הרבים אינו קונה את מקומו, שהרי אם היה קונה
16 את מקומו, היה בעל השדה יכול לעכב שלא יניח את המת
17 בשדהו. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב בְּבִי, מדובר בְּמַת הַמּוֹטֵל עַל
18 הַמִּצְרִי – לכל רוחב הדרך, שאם לא יפנהו יש לחשוש שמא
19 יעברו שם כהנים המתעסקים בטהרות ויטמאו, וּמִתּוֹךְ שְׂתִיתָן
20 לְפָנָיו כדי שלא יטמאו, מְפַנְהוּ לְכָל מָקוֹם שְׂדֵינָה.
21 הגמרא דנה בתנאי יהושע. מקשה הגמרא: אָמַר, וכי יש רק עֲשָׂרָה
22 תנאים, הֲנִי חַד סְרִי הָיִין – הרי הברייתא מפרטת אחד עשר
23 תנאים. מתרצת הגמרא: התקנה שעוברי דרכים מְחַלְכִּין בְּשִׁבְלֵי
24 הָרְשוּת – בשדות שבצידי הדרכים קודם זריעתן, שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ
25 אָמַרָה ולא יהושע. בְּדִתְנָיָא, חֲרִי שִׁבְלֵי פִירוּתָיו מִן הַשָּׂדֶה, ואין
26 ההליכה בשדהו מזיקה לו, וְאִינוּ מִנִּיה בְּנֵי אָדָם לִבְנֵם בְּתוֹךְ שָׂדֶה,
27 מֶה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו, מֶה הַנָּאָה יֵשׁ לְפָלְגֵי בְּכָךְ שְׁמוּנָה
28 מאנשים להיכנס לשדהו, וּמֶה הַבְּרִיּוֹת מְזִיקוֹת לוֹ אם יכנסו אליה,
29 וְעָלָיו הַכְּתוּב אוֹמַר 'מִדּוֹת מוֹב אֵל תִּקְרִי רַע', היינו שאם ביכולתך
30 להיטיב עם אנשים אל תרע להם. שואלת הגמרא: וּמִי כְּתִיב – וכי
31 יש פסוק 'מִדּוֹת מוֹב אֵל תִּקְרִי רַע'. משיבה הגמרא: אֵין וְ – כן, יש

32 פסוק שְׂכִיתִב בִּי הָאִי גִּוְנָא – כתוב בו כעין מילים אלו, שנאמר
33 (משלי ג כז) 'אֵל תִּמְנַע מוֹב מִכַּעֲלֹי בְּרִיּוֹת לֹאֵל יָדָךְ לַעֲשׂוֹת', כלומר
34 שלא תמנע מלעשות טובה כשיש בידך לעשותה.
35 הגמרא מקשה עוד על מנין תנאי יהושע: וְתוֹ לִיכָא – וכי אין
36 תנאים נוספים שהתנה יהושע, וְהָא אִיכָא – והרי יש את התנאי
37 דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְתִנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, בְּשַׁעֲתָ הַמּוֹצֵא זֵכֶלִים –
38 בשעה שבעלי הבהמות רגילים להוציא את זבליהן, אָדָם מוֹצִיא
39 את זָבְלוֹ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, וְרִשְׁאֵי לַצּוֹבֵרֵי כָל שְׁלִשִּׁים יוֹם, כִּדִּי שְׂיִהָא
40 נִישּׁוֹף – שישתפשף בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה, ויהיה ראוי לזבל את
41 השדות, שְׁעָל מְנַת בֵּן הַנְּחִיל יְהוֹשֻׁעַ לִישְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ. ומבואר
42 שיהושע התנה תנאי נוסף, וְכֵן הָא אִיכָא – הרי יש את התנאי
43 דְאָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֵׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֵּן בְּרוּקָה, דְתִנְיָא, רַבִּי
44 יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֵׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֵּן בְּרוּקָה אוֹמַר, תִּנְיָא שְׁהֲתֵנוּ בֵּית דִּין
45 הוּא, שְׂיִהָא זֶה שְׁבַרְחוּ לָנוּ קְבוּצַת דְּבוּרִים, יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ,
46 וְקוֹצֵץ שׁוֹבֵי – את ענף האילן שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁעָלֵיו נִתְּיָשְׁבוּ הַדְּבוּרִים,
47 כְּדִי לְחַצֵּל נְחִיל – את קבוצת הדבורים שָׁלוּ, וְנִתְּנוּ לוֹ את דְּמֵי שׁוֹבֵי
48 – ענף האילן שֶׁל חֲבִירוֹ שִׁקְצָץ, ואין חבירו יכול לעכב בעדו. וְתִנְיָא
49 נוסף שהתנו בֵּית דִּין הוּא, שְׂיִהָא זֶה שִׁיש לוֹ כְּדִי יִין, שׁוֹפֵף אֵת יֵינוֹ,
50 וּמִצִּיל את דְּבוֹשָׁנֵנוּ וְ – דבשוֹן שֶׁל חֲבִירוֹ, שלא ישפך מחמת שנדסק
51 חֶדֶד שהיה מונח בו, ושופך את הדבש לתוך חביתו, וְנִטְּלָל מִצִּיל
52 הדבש את דְּמֵי יֵינוֹ מִתּוֹךְ דְּבוֹשָׁנֵנוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, היינו שנוטל דבש
53 מחבירו בשווי היין ששפך. וְתִנְיָא נוסף שהתנו בֵּית דִּין הוּא, שְׂיִהָא
54 זֶה מְפָרֵק אֶת עֲצָיו מֵעַל גְּבֵי חֲמוּרֵי וּמִפְקִירֵם, וְמוֹעֵן את פְּשִׁתָּנוּ שֶׁל
55 חֲבִירוֹ שהיה מונח על גבי חמור ומת החמור, וְנִטְּלָל את דְּמֵי עֲצָיו
56 מִתּוֹךְ פְּשִׁתָּנוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, היינו שנוטל פשתן מחבירו בשווי העצים
57 שהפקיר. וטעם תנאים אלו, שְׁעָל מְנַת בֵּן הַנְּחִיל יְהוֹשֻׁעַ לִישְׂרָאֵל אֶת
58 הָאָרֶץ. ואם כן קשה מדוע לא נמנו התנאים הללו בברייתא.
59 מתרצת הגמרא: מִדִּיחִיָּא לֹא קְאָמְרִינֵן – תנאים אלו שלא נמנו
60 בברייתא, שנו אותם תנאים יחידים, והברייתא דיברה רק בתנאים
61 שנשנו בבית המדרש בסתם.